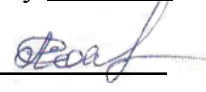

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра вокальної культури і сценічної майстерності вчителя

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету мистецтв

Соколова А.В.

« 27 » червня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Постановка голосу

(назва навчальної дисципліни)

освітнього рівня Перший (бакалаврський)
(назва освітнього рівня)

галузі знань 01 Освіта
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
(код і назва спеціальності)

Шифр за навчальним планом 1.3.1.19

Харків- 2019

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Постановка голосу» затвердженої на засіданні Вченої ради ХНПУ імені Г.С. Сковороди протокол № 6 від «30» серпня 2016 року

Розробники програми: В.А.Кузьмічова, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри вокальної культури і
сценічної майстерності вчителя

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри вокальної культури і сценічної майстерності вчителя

Протокол № 13 від «04» червня 2019 року

Завідувач кафедри
(підпис)

Кузьмічова В.А.
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету мистецтв
протокол № 10 від « 11 » червня 2019 року

Голова
(підпис)

Васильєва О.В.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Загальні характеристики	Навчальне навантаження з дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань <u>01Освіта</u> (шифр і назва)	Нормативна	Рік вивчення дисципліни:	
		4	4
	Загальна кількість кредитів – 2/2,5	Семестр	
		7-8	7-8
Спеціальність <u>014 Середня освіта</u> (музичне мистецтво) (код і назва)	Загальна кількість годин –60/75	Лекції	
	Модулів –2	Практичні, семінарські	
Освітній рівень <u>бакалавр</u> (бакалавр/магістр)	Мова навчання – українська	Індивідуальні	
		28	10
		Самостійна робота	
		32	65
		Форма підсумкового контролю:	
		іспит	іспит/іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни є: вивчення методів та форм роботи з постановки голосу майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Міждисциплінарні зв'язки Дисципліна знайомить студентів з основами постановки голосу. Вона безпосередньо пов'язана з дисциплінами: методика музичного виховання, загальна педагогіка, історія педагогіки, методика викладання вокалу, практикум за кваліфікацією, сценічна майстерність.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Постановка голосу» є: виховання у майбутніх фахівців єдності вокально-технічного, художньо-виконавського та педагогічного компонентів під час його професійного становлення.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Постановка голосу» є: засвоєння студентами теоретичних знань та практичних навичок з методики постановки голосу; формування спеціальних умінь: володіння голосу, розвиток музичного і вокального слуху, позбавлення недоліків голосового та мовно рухового апарату; опанування основами знань зі звуковою культурою мови – фонетики, орфоєпії, артикуляції, дикції; оволодіння уміннями: співацької постави, дихання, звукоутворення, дикції; інтонації тощо для забезпечення концертно-виконавської діяльності; стимулювання до самовиховання і самоосвіти, творчості, самостійності студента у розвитку його професійно-педагогічної спрямованості.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: структуру та механізм функціонування голосового апарату (органів дихання, звукоутворення та артикуляції); суттєві ознаки співацького голосу (висота, сила, тембр, польотність та дзвінкість); особливості формоутворення голосних і вимови приголосних; орфографія, орфоєпія; основні закономірності вокального виконання в різноманітних напрямках (народний, академічний, естрадний спів) та стильові ознаки вокальних жанрів; класифікацію співацьких голосів, основні ознаки їх діагностування.

вміти: обирати доцільні методи роботи над комплексними вокальними та сценічними завданнями в процесі формування основних вокально-виконавських умінь (співацьке дихання, звукоутворення, звуковедення, інтонація, дикція, артикуляція); формувати і розвивати вокальний слух з метою здійснення свідомого контролю за діяльністю власного голосу в практичній діяльності; аналізувати і корегувати процес голосоутворення, здійснювати контроль за роботою співацького апарату; надавати визначення основним вокальним термінам і поняттям; виділяти естетичні і акустичні ознаки у звучанні співацького голосу; розрізняти різновиди народного, академічного та естрадного співу; виявляти специфічні виконавські складнощі з урахуванням жанру та форми твору; діагностувати та класифікувати співацькі голоси, зокрема дитячі.

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

7 семестр

Модуль 7. Розвиток вокально-технічних навичок.

Тема 7.1. Співацька позиція звуку.

Усвідомлення: ролі музичного слуху у фонаційному процесі; функцій складових вокального слуху (звуковисотний, динамічний, тембровий, ритмічний). Формування головного звучання та розвиток вокального слуху під час виконання: технічних вправ, художніх творів різної ступені складності.

Тема 7.2. Вокально-технічні вправи .

Аналіз вокальних вправ та їх особливості у формуванні вокально-технічних навичок. Складові співацької опори: опора звуку, опора дихання, опора мовлення.

8 семестр

Модуль 8. Вокально-художня виразність

Тема 8. 1. Кантиленний спів. Регістри.

Закріплення навичок кантиленного співу у процесі роботи над творами класичного та сучасного репертуару. Поняття регістрової будови співацького голосу. Особливості виконання перехідних звуків між регістрами. Оволодіння навичками співу на різних динамічних нюансах, а також навичками вирівнювання регістрів. Засвоєння механізму «прикриття звуку».

Тема 8. 2. Музичний та літературний текст навчальних творів.

Вокально-художня виразність виконання вокальних творів як засіб забезпечення художньо-виконавського зростання студентів, розвитку їх вокальних здібностей, а також підготовки до музично-педагогічної діяльності. Закріплення технічних та художніх навичок в процесі роботи над музичним та літературним текстом навчальних творів.

4. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 2/2,5 кредити
ЄКТС 60/75 годин.

Назви модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні		Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)
Модуль 1 Розвиток вокально-технічних навичок										
Тема 1.1. Співацька позиція звуку.	15	7			8	18	2			16
Тема 1.2. Вокально-технічні вправи.	15	7			8	19	3			16
Разом за модулем 1	30	14			16	37	5			32
Модуль 2 Вокально-художня виразність										
Тема 2. 1. Кантиленний спів. Регістри.	15	7			8	18	2			16
Тема 2. 2. Музичний та літературний текст навчальних творів.	15	7			8	20	3			17
Разом за модулем 2	30	14			16	38	5			33
Усього:	60	28			32	75	10			65

5. Самостійна робота

<i>№ п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Години</i>	
1.	Робота над літературним та музичним матеріалом обраних вокальних творів.	8	16
2.	Прослуховування обраних вокальних творів у виконанні вітчизняних та всесвітньовідомих співаків	8	16
3.	Відпрацювання вокальних вмінь та навичок під час самостійної роботи над обраними вокальними творами.	8	16
4.	Робота над дикцією та артикуляцією обраних вокальних творів	8	17
	Разом	32	75

6. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації: Словесні: пояснення, розповідь, бесіда. Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація на технічному обладнанні. Практичні: вокальні вправи (розспівування), показ педагогом.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

2) Методи стимулювання мотивації до навчально-пізнавальної діяльності: забезпечення успіху в навчанні.

7. Форми і методи контролю

В оцінюванні навчальної діяльності студентів застосовуються поточна перевірка якості виконання навчальних завдань на індивідуальних аудиторних заняттях упродовж семестру; модульний контроль : практичний (виконання вокально-художніх творів з метою визначення рівня сформованості вокальних умінь та навичок); підсумковий контроль, як контрольна перевірка навчальних завдань студентом (концертне виконання вокальних творів на іспитах та контрольних уроках).

8. Критерії оцінювання знань студентів

Основою складання іспиту, заліку, контрольного уроку (в тому числі модульних контрольних та контрольних зрізів) є виконання напам'ять різнохарактерних вокальних творів та пісень шкільного репертуару.

Професійні компетенції для здобувачів освіти 4 курсу містять такі вимоги до іспиту, заліку. Студент демонструє володіння основними вокально-технічними компетенціями, спів рівним красивим звуком кантилену та опору звуку. Постійно набирає достатню кількість повітря, щоб голос звучав за можливістю тембрально окрашеним та досить повним за емісією. Має гарне фразування, чисто інтонує, впевнено співає ноти верхнього регістру. Чисто і з достатньою опорою виконує перехідні ноти. Має початкові навички фразування, виявляє самостійну роботу над художнім образом вокального твору.

Програма, що співає здобувач освіти на 4 курсі повинна включати романси, та пісні середньої складності, за вибором викладача. На власний погляд, виходячи з природних даних та етапу розвитку голосу здобувача освіти, викладач може додати до програми класичну

арію або аріозо з опери будь-якого композитора, будь-якої епохи. Більш підготовленим студентам викладач може доручити розбір та поступове вивчення розгорнутої оперної арії. У плані підготовки до державного іспиту на ступінь бакалавра слід до програми додати нескладний концертний твір (пісні з мюзиклів, джазові та естрадно-концертні композиції.)

«Відмінно» (90 – 100). Студент володіє теоретичними знаннями про основні вокальні навички у межах програми, уміє використовувати набуті знання у співацькій діяльності на творах відповідної складності. Вміє аналізувати власний спів, визначати недоліки і свідомо їх усувати. На досить високому рівні володіє основами вокальної техніки, сформованими базовими вокальними навичками. Емоційно творчо, виразно виконує вокальний твір, адекватно передаючи його художній образ.

«Добре» (74 – 89) Здобувач освіти має міцні ґрунтовні знання про організацію співочого процесу, володіє вокально-технічними вміннями і навичками, впевнено виконує вокальні твори, передбачені програмою, без суттєвих помилок. Але має деякі недоліки голосоведення, неточності виконання. Може проаналізувати і виправити їх самостійно або за допомогою викладача.

«Задовільно» (60 - 73) Студент сприймає і інтерпретує вокальні образи досить повно, але має стандартне мислення, йому бракує власних висновків. Виявляє достатній рівень засвоєння музичного матеріалу, але при цьому недостатньо повно робить аналіз свого співу, допускає незначні помилки у виконанні вокальних творів, потребує допомоги викладача. Трапляються недоліки у формуванні правильного вокального звучання та відтворенні музичного образу.

«Незадовільно з можливістю повторного складання» (35 - 59)

Здобувач освіти співає програму з помилками і суттєвими недоліками. На додаткові запитання відповідає не вірно. Не демонструє необхідних початкових вокальних знань, умінь та навичок. Без допомоги викладача погано орієнтується в матеріалі, володіє основним музичним матеріалом на рівні епізодичності, має фрагментарні уявлення про роботу щодо формування основних вокальних компетенцій.

«Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» (1- 34)

У своїй вокально-виконавській діяльності студент частково-свідомо виконує завдання викладача. Його вокальні навички на початковому рівні сформованості. Він володіє основним музичним матеріалом на рівні епізодичності, виявляє здатність за допомоги викладача виконувати елементарні виконавські завдання; може відтворити художній образ вокального твору, але не завжди контролює свою вокальну надійність; має фрагментарні уявлення про роботу щодо формування основних вокальних навичок.

Самостійна робота студентів оцінюється в залежності від сукупності виконаних індивідуальних завдань, та враховується у підсумковій оцінці.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Для іспиту:денна

Поточне тестування та самостійна робота				
Модуль №1		Модуль № 2		Сума
T1.1	T1.2	T1	T2	60
-	-	30	30	

Для іспиту:заочна

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
Модуль № 1		Модуль № 2		
T1.1	T1.2	T2.1	T2.2	60/60
30	30	30	30	

T1, T2 ... – теми змістових модулів.

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Робоча та навчальна програма курсу. Науково-методичні матеріали з постановки голосу, хрестоматії вокально-педагогічного репертуару для студентів та викладачів педагогічних навчальних закладів освіти, матеріали наукових конференцій.

12. Рекомендована література

Базова

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник для вузів – Київ : Віпол, 2007 . – 173 с
2. Агейкіна-Старченко Т. В. Професійна компетентність вчителів мистецьких дисциплін : навчально-методичний посібник / Т. В. Агейкіна-Старченко ; заг. ред. В. І. Ковальчука. – Вінниця : «Ніланд – ЛТД», 2010. – 160 с.
3. Бавика Т. В. Практичні рекомендації по формуванню співацького дихання / Т. В. Бавика. – Луганськ, 2014. – 24с.
4. Грищенко Ю. В. Розвиток професійної вокальної освіти в Україні (кінець ХІХ – початок ХХ століття) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Ю. В. Грищенко ; Національна акад. пед наук України, інст. пед. освіти і освіти дорослих. – Київ, 2011. – 22 с.
5. Давидович Л. В. Формування вокального слуху, як спеціальної здібності майбутнього вчителя музичного мистецтва / Л. В. Давидович // Час мистецької освіти: зб. матеріалів ІІІ міжнародної наук. –практ конференції (16-17 квітня 2015 року) ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, Харків 2015. — С. 72-77.
6. Даценко А. С. Сольний спів : метод. реком. для студ. спец. «Музичне мистецтво» спеціалізації «Академічний вокал» / А. С. Даценко ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 61 с.
7. Даофен Сі. Методика використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх учителів музики до співацької діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання»/ Даофен Сі ; Київський націон. педаг.

- університет ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2015. – 23 с.
8. Кушка Я. С. Методика навчання співу : посібник з основ вокальної майстерності / Я. С. Кушка. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 288 с.
9. Кузьмічова В. А. Методичні рекомендації до курсу «Постановка голосу» (для бакалаврів денної та заочної форми навчання вищих педагогічних навчальних закладів) / В. А. Кузьмічова. — Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2017. – 35 с.
10. Кузьмічова В. А. Навчальний посібник з дисципліни «Постановка голосу» для бакалаврів денної та заочної форми навчання вищих педагогічних навчальних закладів / В. А. Кузьмічова О. І. Лавренов — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. — 68 с.
11. Лавренов О. І. Методичні рекомендації з курсу «постановка голосу» (для бакалаврів та викладачів факультету мистецтв вищих педагогічних навчальних закладів з постановки голосу). Методика роботи з чоловічими голосами. / О. І. Лавренов — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2017. - 46с.
12. Макарова Е. В. Робоча програма з навчальної дисципліни «Постановка голосу» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» спеціальності 7.020204 «Музичне мистецтво» [Електронний ресурс] / розробники Е. В. Макарова, В. Г. Яковенко ; Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2014–2015 рр. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/48>
13. Можайкіна Н. С. Методика викладання вокалу : навчально-методичний комплекс / Н. С. Можайкіна. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 80 с.
14. Овчаренко Н. А. Навчально-методичний комплекс з курсу «Методика постановки голосу» / Н. А. Овчаренко. – Кривий Ріг, 2010. – 36 с.
15. Овчаренко Н. А. Основні етапи роботи над вокальним твором / Н. А. Овчаренко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. ; голов. ред. О. В. Глузман. – Ялта : РВВ КГУ, 2010. – Вип. 28. – С. 214–218.
16. Овчаренко Н. А. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія : монографія / Н. А. Овчаренко. – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2014. – 400 с.
17. Рудницька О. П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти / О. П. Рудницька. – К. : Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України, 1998. – 247 с.
18. Стахевич О. Основи вокальної педагогіки : Ч.1. Природно наукові теорії сольного співу: курс лекцій: навч. посіб. для ст. дир.-хор. фак-ів музичних і педагогічних вузів / О. Стахевич. – Суми, 2002. – 91с.
19. Чен Дін. Формування вокальних навичок майбутнього вчителя музики на традиціях Китаю та України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Дін Чен ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 20 с.
20. Цзюнь Ма. Формування вокального слуху майбутнього вчителя музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Ма Цзюнь ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2011. – 20 с.
21. Харченко І. І. Діагностика співацького голосу майбутнього вчителя як передумова вокалотерапії І. І. Харченко // Матеріали науково-методичної конференції: «Вплив вокалотерапії на ораторське мистецтво особистості, Харків : ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, 2015. — С. 18-19.
22. Шкуляр О. Д. Голос людини та вокальна робота з ним : монографія . У 2 ч. Ч. 1 / О. Д. Шкуляр, Г. Є. Стасько, М. Ю. Сливоцький та ін. – Івано-Франківськ : Вид-во ПНУ ім. В. Стефаника, 2010. – 351 с.
23. Шкуляр О.Д. Методичні поради з питань організації самостійної роботи студентів з постановки голосу (На допомогу вокалістам - початківцям) спеціальності “Музична педагогіка та виховання”, «Академічний та естрадний спів», «Диригування». Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. –84 с.
24. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу : навч.-метод. посібник для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, учителів шкіл різного типу / Ю. Є. Юцевич. – Київ : ІЗМН, 1998. – 160 с.

1. Герасимова-Персидская Н. А. Звук и знак в музыкальном искусстве: исторический аспект / Н. А. Герасимова-Персидская // Київське музикознавство : зб. наук. статей. – Київ ; Дюссельдорф, 2011. – Вип. 37. – С. 3–23.
2. Джан Б. Словесно-літературні основи оперної поезики доби романтизму : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Бібо Джан ; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. – Одеса, 2011. – 18 с.
3. Козир А. В. Вступ до акмеології мистецької освіти : навч.-метод. посібник / А. В. Козир, В. І. Федоришин. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 263 с.
4. Кудриницький С. М. Жанрово-семантичний простір коломийки в українській музиці : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / С. М. Кудриницький. – Львів, 2013. – 17 с.
5. Михайличенко О. В. Музыкальная педагогика как отрасль педагогической науки и теория музыкального учебно-воспитательного процесса / О. В. Михайличенко, О. П. Рудницька // Мистецька освіта в Україні : теорія і практика ; заг. ред. О. М. Михайличенко. – Суми : СумДПУ ім. А. Макаренка, 2010. – 255 с.
6. Нивельт О. А. Проблема анализа художественного смысла музыкальных произведений / О. А. Нивельт // Музичне мистецтво і культура : Науковий вісник ОДМА імені А. В. Нежданової / гол. ред. О. В. Сокол. – Одеса : Друкарський дім, 2010. – Вип. 12. – 436 с.
7. Овчаренко Н. А. Анализ вокально-педагогической деятельности будущих учителей музыкального искусства в концепции деятельностного подхода / Н. А. Овчаренко // Вестник ТГПУ. – 2013. – № 9. – С. 78–82.
8. Овчаренко Н. А. Діяльнісний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва: теоретичний аспект / Н. А. Овчаренко // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. / гол. ред. С. О. Сисоева. – Київ : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС»», 2013. – Вип. 1. – С. 126–136.
9. Овчаренко Н. А. Закони професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності / Н. А. Овчаренко / Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / гол. ред. О. В. Глузман. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – Вип. 40. – Ч. 3. – С. 49–56.
10. Овчаренко Н. А. Закономірності професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності / Н. А. Овчаренко // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часопис. – Київ ; Ялта, 2013. – № 3(50). Додаток 1: Педагогіка вищої школи : методологія, теорія, технології. – Том I. – С. 296–299.
11. Орлов В. Ф. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін : навчально-методичний посібник / В. Ф. Орлов, О. О. Фурса, О. В. Баніт. – Київ : Едельвейс, 2012. – 272 с.
12. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – Київ : Освіта України, 2010. – 274 с.
13. Пан На. Методика роботи над виконавською інтерпретацією музичних творів у процесі вокальної підготовки педагогів-музикантів України та Китаю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Пан На ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 20 с.
14. Стасько Г. Є. Психотехніка співу у сучасній вокальній педагогіці / Г. Є. Стасько.- Івано-Франківськ, вид.-во: ПНУ ім. В. Стефаника, 2011 р. - 175 с.
15. Ткаченко Т. В. Формування вокально-сценічної культури студентів мистецьких факультетів педагогічних вузів : монографія / Т. В. Ткаченко. — Харків : ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, 2016. — 307 с
16. Хрестоматія вокально - педагогічного репертуару для студентів та викладачів педагогічних закладів освіти / укладачі Голубничий Л., Танько Т. Ч. 1 – Харків: ХНПУ, 2012. – 165 с.
17. Хрестоматія вокально-педагогічного репертуару для студентів та викладачів педагогічних закладів освіти / укладачі Голубничий Л., Танько Т. Ч. 2 – Харків: ХНПУ, 2013. – 205 с.

18.Хрестоматія вокально-педагогічного репертуару для студентів – магістрантів вищих педагогічних мистецьких навчальних закладів освіти / укладач Голубничий Л., Ч. 3 – Харків: ХНПУ, 2012. – 205 с.

19.Хрестоматія 160 кращих пісень для дітей вокально-педагогічного репертуару для студентів – магістрантів вищих педагогічних мистецьких навчальних закладів освіти / укладач Голубничий Л. частина XI – Харків: ХНПУ, 2015. -249с.

20.Хрестоматія 230 кращих українських пісень вокально-педагогічного репертуару для студентів – магістрантів вищих педагогічних мистецьких закладів освіти / укладач Голубничий Л. Частина VII – Харків: ХНПУ, 2016. – 250с.

Інтернет-ресурси

- 1.<http://www.wdl.org/ru/> — Світова цифрова бібліотека.
- 2.<http://elib.nplu.org/collection.html?id=33> – Національна парламентська бібліотека України.
- 3.<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
- 4.<http://korolenko.kharkov.com> – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка.
- 5.<http://www.twirpx.com/files/art/music> – Музичне мистецтво-все для студента.